

Sta rokov

DEJINY REFORMOVANEJ KREŠŤANSKEJ CIRKVI NA SLOVENSKU OD OSAMOSTATNENIA PO SÚČASNOSŤ

A slovenskí reformátori memorandum a csehország köztársaság elnökéhez.

Čuvák Nr.!

Mi, a csehslovák köztársaságnak a régi magyar államból ide szállt s eddigi egyházi szervezeteiktől, intézményeiktől, törvénykezéseiktől s minden másai és anyagi segélyforrásaiktól elszakított magyar anyanyelvű és református vallási polgárai: új helyeinkben is élni és hivatalainkat teljesíteni kívánunk. Felkeltésükben a csehslovák állam törvényes kereteibe s annak belső, munkái, háza és szabad polgáraiá' lenni.

Politikával egyháziunk nem foglalkozik. Hivatala az Isten országának építése s ezt a magasztos munkát a vallási, csehországi és csehslovák polgárai csak akadályozhatják. Ez országunk és társadalomunk javadalmában egyháziunk közreműködésével éljenek s a magasztos munkájukkal. A köztársaság, az egyházat átállt köztársaság és szövetségben beállított a nemzeti ügyek. A 30 éves háború kezdete, mikor a cseh szabadsága elnyomtatott, a mi nagy fejedelmünk a kalvinista Jethlen Gábor sietett védelmezni magyar hadával. La horvát háború után I. Rákóczy György 1645-ben, a hívei belsőben csak egy fogadta el a magyarországi felajánlást a vallási és lelkiismereti szabadságot ha az a cseh protestáns testvérek számára is biztosították s európai garancia alá helyezték. Mikor az 1807-iki bécsi béke megalapozta a köztársaság korábbi jogait, ismét csak magyar kalvinista diákok, a nép nyelvén egy szót

Sto rokov

Dejiny Reformovanej kresťanskej cirkvi
na Slovensku
od osamostatnenia po súčasnosť

Sto rokov

Dejiny Reformovanej kresťanskej cirkvi
na Slovensku
od osamostatnenia po súčasnosť

Ústredie kultúry a osvety RKC na Slovensku

2023

Vydavateľ: Ústredie kultúry a osvety
Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku

Názov: Sto rokov
Dejiny Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku
od osamostatnenia po súčasnosť

Zodpovedný redaktor: Alfréd Somogyi

Redaktori: Zsolt Buza, Zsolt Czinke, Attila Lévai, Jákób Széles,
Ferenc Tömösközi, Attila Petheő

Tlač: Marián Györky, MS PRINT - Michaľany

Rok vydania 2023.; 1. vydanie

ISBN: 978-80-89964-29-1

*„Len sa rozpomeňte na prvé dni,
keď ste po osvietení prestáli veľký boj v utrpení”
(Hebr 10,32)*

*S vďakou Bohu,
s úctou k pamiatke našich predkov,
s dobrou nádejou pre našich potomkov...*

Vydanie knihy podporili BETHLEN GÁBOR ALAP, Ústredie kultúry a osvety
Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a so svojou výskumnou prácou
Katedra historických vied Reformovanej teologickej fakulty
Univerzity J. Selyeho a Teologický inštitút J. Calvína.

© Autori

© Ústredie kultúry a osvety Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku

Obsah

<i>Alfréd Somogyi</i>	
Obdobie v rokoch 1918-1923	11
<i>Alfréd Somogyi</i>	
Zákonodarná synoda v Leviciach v roku 1923	26
<i>Alfréd Somogyi</i>	
Vzťahy medzi cirkvou a československým štátom v období po levickej synode	39
<i>Béla Harsányi</i>	
Bratislavská synoda v roku 1928	44
<i>Ibolya Szamborovszky Nagy, Ferenc Radvánszky</i>	
Výhľad na Podkarpatsko v medzivojnovom období 20. toročia	55
<i>Alfréd Somogyi, Ibolya Szamborovszkyné Nagy</i>	
O biskupoch medzivojnového obdobia 20. ročia	59
<i>Attila Petheő, Ferenc Tömösközi</i>	
Cirkevné školstvo v období medzi dvoma svetovými ojnami	63
<i>Vilmos Galo</i>	
Vnútoraná misia a obrodné hnutia v období 1918-1945	68
<i>Zsolt Czinke</i>	
Cirkevná tlač v období medzi dvoma svetovými vojnami	76

<i>Alfréd Somogyi</i>	
Obdobie Organizačného výboru	84
<i>Zsolt Buza, Ladislav Csoma</i>	
Bratislavská synoda v roku 1951, reorganizácia cirkvi a obdobie biskupstva Imricha Vargu (1953-1980) a obdobie biskupstva Žigmunda Horvátha (1984-1988)	98
<i>Zsolt Buza</i>	
Obdobie biskupstva Eugena Mikóa (1988-1996)	115
<i>Géza Erdélyi</i>	
Obdobie biskupstva Géza Erdélyiho	121
<i>László Fazekas</i>	
Obdobie biskupstva Lászlóa Fazekasa	126
<i>Róbert Géresi</i>	
Súčasnosť - doba biskupstva Róberta Géresiho	131
<i>Juraj Brecko</i>	
Ako sa rodili slovenské senioráty?	140
<i>Attila Lévai, Attila Petheő</i>	
Vzdelávanie reformovaných teológov na Hornej Zemi	153
<i>Attila Lévai, Attila Petheő</i>	
Cirkevné školstvo od roku 1989 po súčasnosť	159
<i>Kinga Süll</i>	
Cirkevná hudba od roku 1989 po súčasnosť	163

<i>Miklós Kiss</i>	
Firesz - Zväz mladých reformovaných	171
<i>Tímea Czinke</i>	
Fireszke - detská misia	173
<i>Zsuzsanna Tóth</i>	
O krok bližšie - Rómske misijné úsilie v rokoch 2009 až 2022	176
<i>Éva Antala</i>	
Väzenská misia od roku 1999 po súčasnosť	178
<i>Juraj Brecko, Mária Géciová, Jaroslav Széles</i>	
Založenie a služba Re-Mi-Dia (2005-2023)	181
<i>Éva Fritz Beke</i>	
Oficiálna tlač reformovanej cirkvi od druhej svetovej vojny po súčasnosť	187
<i>Szilárd Haris, Alfréd Somogyi</i>	
Diakonia Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku od roku 1989 po súčasnosť	192
<i>Attila Palcsó</i>	
Zahraničné vzťahy našej cirkvi od roku 1989 po súčasnosť	198
<i>Alfréd Somogyi</i>	
Záverčné slovo	210
O autoroch knihy	211

rokov. Niekedy sa hovorilo o revízii článku VI., inokedy o iných „nevyriešených otázkach“, pričom ratifikácia zákonov štátom bola vždy „na prahu“.

Tragikomické utrpenie zákonov sa však neskončilo ani po ukončení rokovaní a prijatí uznesenia konventu. Ukázalo sa, že jedinú kópiu v maďarskom jazyku, ktorá bola nevyhnutná na predloženie návrhu zákona, má ministerstvo. Neboli však ochotní ju dať k dispozícii cirkvi. Zrazu sa pre nich maďarský text stal veľmi cenným. Zástupcovia cirkvi ho teda museli zo slovenskej verzie preložiť späť a z veľkej časti zrekonštruovať z rôznych poznámok. Bol to ďalší podlý ťah československej vlády proti maďarskej reformovanej cirkvi. Dosiahli tým totiž to, že slovenská verzia bude autentickým, pôvodným textom, a maďarská verzia prakticky „len preložená“. Slovenské a maďarské preklady boli napokon 29. augusta 1934 zaslané do Prahy na schválenie. V oficiálnych cirkevných správach však stále nechýbala už známa fráza, že cirkevné zákony sa chystajú na ratifikáciu.

Malý nádej v beznádeji sa objavil, keď československí poslanci Kozák a Devečka na zasadnutí parlamentného výboru pre kultúru v decembri 1935 nastolili otázku zákonov reformovanej cirkvi. Hoci reformovanej cirkvi vyčítali, že stále nemá vyriešenú „jazykovú otázku“ - teda zriadenie slovenského seniorátu - a že trvá na vlastnej reformovanej teológii namiesto toho, aby prijala možnosť teologickej fakulty v Bratislave, ktorú ponúkla vláda spoločne so slovenskými evanjelikmi, naliehali na štátnu ratifikáciu zákonov. Tento prípad potom opäť vzbudil márne nádeje mnohých cirkevníkov. Nemalo to však žiadny výsledok. Elemér Balogh dokonca na poslednom známom zasadnutí generálneho konventu v apríli 1937 so svojou obvyklou strohosťou na túto tému povedal len toľko, že „boli (cirkevné zákony) prenesené zo školského referátu v Bratislave do ústredných úradov do Prahy“.

V novembri 1938 v dôsledku I. Viedenského arbitráže, veľká časť Hornej zemi vrátil k Maďarsku. Dištrikty na území Slovenska prestali ďalej existovať a cirkevné zbory sa opäť riadili zákonmi prijatými Synodou reformovanej cirkvi v Maďarsku a overenými maďarským štátom.

Ibolya Szamborovszky Nagy, Ferenc Radvánszky

Výhľad na Podkarpatsko v medzivojnovom období 20. storočia

Od roku 1919 československá vláda neustále vyjadrovala požiadavku, aby sa reformovaná cirkev stala samostatnou cirkvou. Toto očakávanie si jednoznačne vyžadovalo územnú a štrukturálnu organizáciu nezávislú od Reformovanej cirkvi Maďarska. Situáciu komplikovala skutočnosť, že Podkarpatsko dostalo v rámci československého štátu samostatnú správu. Najprv v podobe direktória a neskôr v podobe úradu guvernéra. Vzhľadom na autonómny charakter tejto oblasti nebolo jasné, či tam žijúci reformovaní majú patriť do Predtisského dištriktu, na čele ktorého stál biskup István Pálóczi Czinke, alebo majú byť organizovaní ako samostatný dištrikt? Ani guvernér Zaťkovič nevedel v januári 1921 dať dobrú odpoveď na túto otázku. Nakoniec nová štátna moc rozhodla svojím dekrétom z 21. marca 1921, podľa ktorého sa autonómne postavenie Podkarpatska muselo odraziť aj v organizácii reformovanej cirkvi. To znamenalo vytvorenie vlastného dištriktu.

Osobitným problémom bolo, že historický Užský seniorát bol rozdelený na dve časti hranicou autonómnej Podkarpatskej oblasti. Na Podkarpatsku zostalo dvanásť farností. Bola na jednej strane cirkevno-politická snaha o to, aby tieto zbory sa zorganizovali do samostatného seniorátu, ale na druhej strane chceli tieto zbory patriť do Predtisského dištriktu, tj. Zostať v historickom Užskom senioráte.

V procese organizovania dištriktu vzniklo množstvo nevyriešených a nejasných otázok. Spomedzi mnohých problémov boli najpálčivejšie tieto: čo bude s farnosťami rozdrobenej v Užskom senioráte na území Podkarpatska, čo bude a kongruou duchovných, čo bude s cirkevnými školami, čo bude prísahou cirkevných funkcionárov, kto bude biskupom a v neposlednom rade, aký bude mať názov nový dištrikt? S cieľom nájsť odpoveď na tieto otázky - a začať proces organizovania samostatného dištriktu - zvolal senior Ferenc Biki na 2. augusta 1921 stretnutie zástupcov dotknutých seniorátov. Na stretnutí v Berehove sa viedli búrlivé diskusie o termíne vzniku dištriktu. Senior berehovského seniorátu, Béla Bertók poukázal na dve vážne otázky. Prvá, že - podľa jeho názoru - nebolo možné v plnej miere zveriť financovanie seniorátov a celého dištriktu len do rúk cirkevných

zborov. Druhá, že ešte nebola definitívne vyriešená otázka hraníc medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou.

Vo februári 1923 sa zdalo, že rokovania medzi predstaviteľmi cirkvi a štátu o otázke štátnych dotácií budú vyriešené. Vláda prisľúbila finančnú podporu budúcemu vedeniu nového Podkarpatského reformovaného dištriktu, aby dokázali zabezpečiť platy duchovných a učiteľov, a chod cirkevných inštitúcií. Dištrikt, ktorý sa najprv nazýval „Karpatský kraj“, predstavoval vnútorné a vzájomné prepojenie berehovského, ugočského a užského seniorátu. Podkarpatsky dištrikt bol definitívne vytvorený len 8. júna 1923 na základe hlasovania zástupcov 65 cirkevných zborov z troch seniorátov. Prvé generálne voľby sa konali 17. apríla, keď bol zvolený biskup Béla Bertók, duchovný v Mukačeve a senior berehovského seniorátu. Za generálneho kurátora bol zvolený Endre György. Medzitým aj senioráty zvolili svojich funkcionárov. Podľa sčítania ľudu v roku 1921 tu žilo 62.637 reformovaných, ale o 10 rokov neskôr ich počet stúpol na 69.050.

Štátny zálohový transfer a prisľub ďalšej finančnej pomoci dával Bélovi Bertókovi a cirkevnému vedeniu pocit relatívnej istoty. Preto sa podujali zorganizovať a viesť novú cirkevnú štruktúru. Na inauguráciu biskupa sa pripravovali s veľkými nádejami. Ešte pred stanovením dňa inaugurácie, päťčlenná cirkevná delegácia navštívila v Užhorode viceguvernéra Petra Ehrenfelda, ako aj ministerského radcu Blahu a školského referenta Antona Beszkida, aby osobne ich pozvali - ako predstaviteľov československého štátu - na inauguráciu biskupa. Napriek tomu, na slávnosti 7. júna 1923 v Mukačeve, nezúčastnil nikto z predstaviteľov československého štátu. Z tohto „gesta“ bolo jasné pre vedenie cirkvi, že bude zrušená aj štátna podpora reformovaného dištriktu.

Prvá zákonodarná synoda v Leviciach, síce uznala vznik Podkarpatského dištriktu, ale ani predtým, ani potom Podkarpatský dištrikt nedostal od štátu žiadnu finančnú podporu. Ako dôvod sa najprv uvádzalo, že predložený návrh nebol dostatočne vypracovaný. Štát žiadal vypracovať nový rozpočet. Potom bolo treba vykonať revíziu žiadaného rozpočtu, novelizáciu žiadosti a štát žiadala radu ďalších podkladov. Ferenc Biki, senior, vyhovel všetkým požiadavkám v požadovanom krátkom termíne, ale napriek všetkému, žiadosti boli zamietnuté. Neúspech vyvolal napätie medzi biskupom Bertókom a seniorom Bikim. Biskup myslel že neúspech spočíva v nedokonalnej práci seniora. Samozrejme Biki sa urazil a vzdal sa poverenia, aby viedol hospodárenie dištriktu. Na jeho miesto prišiel Gyula

Bary, duchovný z Nagyberegu. V decembri 1923 Bertók a Bary vyriešili finančné nezrovnalosti, ktoré spochybňovali štátne orgány, a potom znovu predložili rozpočet ministerstvu. Žiaľ, ani to nevyriešilo otázku štátnej dotácie, hoci sám biskup Bertók viedol v tejto veci celú korešpondenciu aj s miestnymi aj s pražskými úradmi.

Ďalším sporným bodom bola otázka občianstva a prísahy vernosti. Štátne orgány už začiatkom roka 1921 jasne stanovili, že „všetci cirkevní činitelia od najnižších až po najvyššie hodnosti, duchovní i laici, musia zložiť prísahu vernosti Československej republike“. Duchovnému, ktorý nemal občianstvo, hrozilo vyhodenie z Československa. Pre reformovaných duchovných to predstavovalo vážny problém, pretože len málo z nich zložilo požadovanú prísahu vernosti do konca roka 1923. V tomto roku nemalo v Berehovskom senioráte občianstvo ešte 11 farárov, medzi nimi aj Jenő Szűtor z Berehova, ktorého československé štátne úrady napokon v apríli vyhostili z krajiny. Koncom roka 1925 malo československé občianstvo 50 zo 75 reformovaných farárov, ostatní ešte nie.

Biskup Bertók v roku 1928 aj oficiálne položil otázku štátnych dotácií úradom a štát mu odpovedal, že reformovaná cirkev už roky dostáva dotácie na svoje administratívne potreby, ktoré dostával konvent, a že „v štátnych rozpočtoch nie sú pre dištrikty žiadne osobitné položky“. Konvent však odmietol poskytnúť dotáciu Podkarpatskému dištriktu s odvolaním sa na autonómiu Podkarpatska, čo viedlo k veľkým nezhodám medzi Podkarpatským dištriktom a konventom. Tento konflikt vyvrcholil v roku 1928, keď biskup Béla Bertók posunul otázku rozdeľovania štátnej pomoci na právnu úroveň. Otázka štátnej dotácie sa však začala posúvať dopredu až po zmene biskupa v Predtisskom dištrikte, ktorá vyvolala aj personálne zmeny v konvente. V rokoch 1927 a 1928 tak Podkarpatský dištrikt dostal od Konventu malú finančnú podporu. Až v roku 1930 dostal štátnu dotáciu, na ktorú mal nárok. Žiaľ, spor o rozdelenie štátnych prostriedkov sa medzi tromi dištriktmi rok čo rok obnovoval. To vrážalo klin medzi Bertóka a vedeniu generálnej cirkvi. V tomto procese boli silne prítomné politické zámery československého štátu „rozdeľuj a panuj“. Štát preto v otázkach týkajúcich sa reformovanej cirkvi mlčal alebo sa vyjadroval nejednoznačne.

To všetko trochu kompenzovala skutočnosť, že v lete 1932 boli výsledky biskupských volieb z roku 1923 konečne uznané československými úradmi. Tým sa trochu zmenil vzťah medzi cirkvou a štátom, ktoré sa - najmä vďaka Bertókovmu postoj - stali navzájom maximálne lojálnymi a mnohé dovtedy nevyriešené a/alebo otvorené otázky sa vyriešili. Medzi nimi

patrila aj otázka štátneho príspevku na platy farárov, t. j. kongruy, ktorú od roku 1933 dostávali až na malé výnimky takmer všetci podkarpatskí farári. A v rokoch 1932-33 bolo definitívne vyriešené občianstvo všetkých reformovaných duchovných Podkarpatského dištriktu.

Je potrebné spomenúť aj veľmi chúlolistivú otázku, a to osadnícke komunity (napr. Badó, Újbátyú, Újbótrágy, Danilovka atď.), ktoré boli veľmi cieľavedome vklínené medzi maďarské reformované obce. Československé úrady vedomé ich vytvorili, aby etnicita regiónu nezostala jednotná. Presídlení Česi väčšinou svoje náboženstvo nepraktizovali, ale Rusíni - ktorí boli gréckokatolíci - áno. Podľa najnovších výskumov bolo 289 rodín usadených štátom, kým 317 rodín bolo súkromne usadených v prevažne maďarskej časti Podkarpatska. To predstavuje takmer 2.500 osôb. Infraštruktúra a vybavenosť nových - štátom vybudovaných - obcí bola oveľa lepšia ako v okolitých reformovaných maďarských lokalitách. Tzv. kolonisti dostali pôdu od štátu a dotácie na poľnohospodárstvo. Štát v ich obci postavil nový obchod a školu. V mnohých prípadoch dostali aj nové domy.

Napriek tomu všetkému bolo jedným z kontroverzných výsledkov československého obdobia finančné posilnenie podkarpatských reformovaných cirkevných zborov. Potvrďuje to aj pozoruhodná skutočnosť, že v tomto období si 67 z 92 zborov mohlo vymeniť svoje zvony, ktoré boli zrekvirované počas prvej svetovej vojny, zo zvonolejárskej dielne známeho Ferenca Egryho v Kisgejőci.

Alfréd Somogyi, Ibolya Szamborovszkyné Nagy

O biskupoch medzivojnového obdobia 20. storočia

Predtisský reformovaný dištrikt na Slovensku:

István Pálóczi Czinke (Pácin, 18. novembra 1855 - Budapešť, 17. júla 1942)
Prvý biskup Predtisského dištriktu na Slovensku, v dobe 1921-1929. Jeho rodičia boli Gábor Czinke a Borbála Pálóczi. Svoje štúdiá začal v rodnej obci. Od roku 1866 študoval v Sárospataku a v roku 1878 tu absolvoval teológiu. Potom bol rok seniorom v kolégiu, a pomocným farárom a učiteľom viery v Sárospataku. V roku 1882 bol povolaný do Erdőberény ako duchovný a na jar 1896 do Rimavskej Soboty ako prvý duchovný a zároveň ako učiteľ náboženstva na gymnáziu. V roku 1895 bol zvolený za funkcionára v dištrikte, a v roku 1917 sa stal zástupcom biskupa. V rokoch 1914 až 1917 bol seniorom Gemerského seniorátu. Po podpísaní trianonskej mierovej zmluvy, vtedajší biskup Kálmán Révész presťahoval do Maďarska. Pálóczi Czinke v roku 1921 bol zvolený za biskupa Predtisského dištriktu na Slovensku, zároveň zastával funkciu duchovného predsedu konventu a synody.

Od roku 1915 bol členom predstavenstva Maďarskej evanjelickej literárnej spoločnosti. Chvályhodná bola aj jeho literárna činnosť. Napísal konfirmačný katechizmus, bohoslužobný poriadok, spevník, hymnickú knihu, modlitebnú knihu a množstvo článkov a štúdií.

Štátne úrady ho označili za iredentu a falošne šírili myšlienku, že jeho osoba je prekážkou zmierenia medzi štátom a reformovanou cirkvou. Po tom, čo zo strany československej štátnej moci bol úplne znemožnený, v roku 1929 sa vzdal funkcie biskupa, ako aj miesta duchovného v Rimavskej Sobote a presťahoval sa do Maďarska.

Mihály Péter (Drahňov, 12. mája 1867 - Rimavská Sobota, 30. decembra 1932)
Druhý biskup Predtisského dištriktu na Slovensku v rokoch 1929-1932. V roku 1886 absolvoval gymnázium v Sárospataku, potom študoval teológiu tu a v Pápe. Teologické štúdium ukončil v roku 1890. Svoju službu začal ako kaplán učiteľ v obci Veľké Raškovce, od roku 1893 bol zástupcom farára v dedine Malé Ozorovce. Tu bol zvolený v roku 1895. Odtiaľ bol v roku 1902 preložený - tiež na základe voľby - do Sečoviec. Od roku 1901 bol zástupcom

Závěrečné slovo

Z Božej milosti žijeme a sme tu!

Už viac ako sto rokov žijeme tu, na našej rodnej zemi, v našich cirkevných zboroch napriek tomu, že štátna moc párkrát už pokúšala nás likvidovať. A predsa sme tu. To je samo o sebe svedectvom Božej dobroty a milosti voči nám. Ukazuje to tiež, že Pán života má s našim reformovaným spoločenstvom na Hornej Zemi svoje plány.

Bohu sa určite páči, aby sa jeho meno oslavovalo v maďarčine v našich maďarských dedinách a mestách, v slovenčine v našich slovenských dedinách a mestách, a to v rámci jednej cirkvi. Počas jedného storočia, ktoré máme za sebou, sme si ako ľudia, ako členovia cirkvi, mnohokrát všimli alebo poukázali na naše rozdiely. Z našej dvojazyčnosti sme vytvárali napätie. V žiadnom prípade to nebolo pre našu cirkev dobré.

Keďže Boh má s nami plán a my prijímame našu súčasnú situáciu ako Božiu, mali by sme sa pokúsiť prežiť nasledujúcich sto rokov - ak nám náš Pán dá ešte toľko - trochu inak. Hľadať a prežívať výhody našej dvojazyčnosti, ak nejaké sú. Ukázať svetu - a slovenskej spoločnosti - že kresťanské spoločenstvo sa dokáže povzniesť nad etnické, národnostné a jazykové rozdiely. Aby sme to dokázali, mali by sme sa lepšie spoznať a na princípe vzájomnosti aj lepšie prijať, pochopiť a milovať. Je to veľká a krásna úloha.

Dvadsiate storočie nás podrobilo ťažkej skúške. V týchto skúškach sme boli zdecimovaní. Utrpeli sme veľké straty. A keď sa pozrieme do minulosti, so spásnou milosťou nášho Boha vidíme tieto straty. Ale práve vďaka Božej milosti verím, že máme aj zajtrajšok! A mali by sme sa pripraviť na zajtrajšok, ako to patrí k životu skrytým v Pánovi. Je to vlastne živá nádej! Preto - so všetkými skúsenosťami, ktoré máme za sebou a ktoré nám dal tento zväzok - snívajme! Snívajme ako žalmista, ktorý vidí výšiny v priepasti, slobodu v zajatí a budúcnosť v minulosti!

„Keď Hospodin zmenil údel Siona, boli sme ako vo sne. Vtedy sme mali ústa plné smiechu a jazyk plesania. Vtedy sa medzi pohanmi hovorilo: „Hospodin urobil pre nich veľké veci!“ Hospodin urobil pre nás veľké veci, radovali sme sa. Zmeň náš údel, Hospodin, ako riečiská v Negeve! Tí, čo rozsievajú so slzami, budú zať s plesaním. S plačom vychádza ten, čo rozsieva semeno; s plesaním sa však vráti a donesie snopy” (Žalm 126). Nech tak sa stane! Amen.

O autoroch knihy

ThDr. **Éva Antala**, reformovaná duchovná cirkevného zboru Veľké Ludince, vedúca Väzenskej misie Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku.

Mgr. et Mgr. **Zsolt Buza**, PhD, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Bratislava, pedagóg, cirkevný historik.

Mgr. **Juraj Brecko**, reformovaný duchovný v Tušiciach, senior Ondavsko-hornádskeho seniorátu.

Mgr. **Ladislav Csoma**, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Drahňov, bývalý zástupca biskupa Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, predseda Združenia maďarských reformovaných duchovných na Slovensku.

Mgr. et Mgr. **Tímea Czinke**, PhD, reformovaná duchovná v cirkevnom zbore Bátorové Kosihy, pedagogička, bývalá členka celoštátneho vedenia Združenia mladých reformovaných (Firesz).

Mgr. **Zsolt Czinke**, PhD, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Bátorové Kosihy, tajomník Teologického inštitútu J. Calvína, hlavný knihovník knižnice TIJC, bývalý člen celoštátneho vedenia Združenia mladých reformovaných (Firesz).

ThDr. **Géza Erdélyi**, reformovaný duchovný na dôchodku, emeritný biskup, bývalý biskup Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, bývalý vedúci Katedry praktickej teológie Teologického inštitútu J. Calvína.

Mgr. **László Fazekas**, reformovaný duchovný v Komárne, emeritný biskup, bývalý biskup Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, člen Správnej rady Teologického inštitútu J. Calvína.

Mgr. **Éva Fritz Beke**, PhD, redaktorka časopisu Kálvinista Szemle a Kalvínske hlasy.

Vilmos Galo, PhD, historik, pracovník Podunajského múzea v Komárne.

Mgr. **Mária Géciová**, učiteľka, levita, riaditeľka Re-Mi-Dia.

Mgr. **Róbert Géresi**, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Seňa, úradujúci biskup Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, člen

Správnej rady Teologického inštitútu J. Calvína, bývalý predseda Združenia mladých reformovaných (Firesz).

Mgr. **Szilárd Haris**, PhD, duchovný Ústredia diakonie Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku.

Béla Harsányi, reformovaný duchovný.

Mgr. **Miklós Kiss**, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Strážne, predseda Združenia mladých reformovaných (Firesz).

Doc. ThDr. **Attila Lévai**, PhD, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Čičov a Klížska Nemá, riaditeľ Teologického inštitútu J. Calvína, docent Katedry historických vied Reformovanej teologickej fakulty Univerzity J. Selyeho, bývalý dekan, v súčasnosti prodekan fakulty.

Mgr. **Attila Palcsó**, PhD, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Chotín, poradca pre zahraničné záležitosti Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku.

PaedDr. **Attila Petheő**, PhD, historik, vedecký pracovník Katedry historických vied Reformovanej teologickej fakulty Univerzity J. Selyeho.

Ferenc Radvánszky, reformovaný duchovný Podkarpatskej reformovanej cirkvi, referent Podkarpatského výskumného ústavu Imre Narancsika.

Doc. ThDr. **Alfréd Somogyi**, PhD, reformovaný duchovný v cirkevnom zbore Opatovský Sokolec, člen Správnej rady Teologického inštitútu J. Calvína, docent Katedry historických vied Reformovanej teologickej fakulty Univerzity J. Selyeho, súčasný dekan fakulty.

Mgr. **Kinga Süll**, PhD, reformovaná duchovná, cirkevná hudobníčka, odborná asistentka Katedry systematiky a praktickej teológie Reformovanej teologickej fakulty Univerzity J. Selyeho.

Ibolya Szamborovszkyné Nagy, PhD, historička, docentka na Podkarpatskej maďarskej vysokej škole Ferenc Rákócziho II v Berehove, zakladajúca spolupredsedička Podkarpatského výskumného ústavu Imre Narancsika.

Mgr. **Jaroslav Széles**, reformovaný duchovný v slovenskom cirkevnom zbore v Košiciach.

Mgr. **Zsuzsanna Tóth**, PhD, vedúca Rómskej misie Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku.

Mgr. **Ferenc Tömösközi**, PhD, historik, odborný asistent na Katedre historických vied Reformovanej teologickej fakulty Univerzity J. Selyeho.